

Helg

i Birkeland

MENIGHETSBLAD NR 4/12 ÅRGANG 49 med artikler og reportasjer fra hele Fana prosti

Linda på plass

Linda Bårdsen begynte som diakon i menigheten i august. Side 2-3

Nellys historie

Legene ga Nelly Kroksnes under ett år igjen å leve. Dette er nå ti år siden. Side 6-7

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Arven fra fortiden

Den genetiske arven etter neandertalerne er nå kartlagt. Resultatene sier mye spennende om oss selv den dag i dag. Side 10-11

Full oversikt!

Birkeland menighet har et omfattende tilbud til barn og unge. Se om du finner «ditt» tilbud. Side 14-15

Nærmiljødag

Søndag 9. september blir det nærmiljødag i Nattland og Sædalen, med pølser og brus, olabilløp og gudstjeneste. Side 13

Kontaktinformasjon side 13 • Kalender side 16

Menigheten og de mange medlemmene

Det er et stort ansvar og en stor glede å ha mange medlemmer i kirken vår.

REFLEKSJON AV IVAR BRAUT

Det er så viktig at kirken står åpen for alle som vil høre til enten trosengasjementet er stort eller lite og uansett hvordan en vil uttrykke sitt syn på livet. Derimot vil kirken ha en felles bekjennelse til Den treenige Gud: Fader, Sønn og Hellig Ånd. Vi vil være en kirke med klar bekjennelse, med mangfold og nyanser i det mindre vesentlige og med åpen dør for alle.

Det er dette som gjør kirken vår til en folkekirke. Etter grunnlovsendingene i mai i år er kirken enda mindre statskirke enn før, men like mye folkekirke som før. Særlig gjennom de kirkelige handlingene – dåp, konfirmasjon, vielse og gravferd – blir det mange møtepunkt for medlemmene, og i praksis også for en del som ikke er medlemmer. Alle disse handlingene er gudstjenester i egentlig forstand. Det er ikke noe på liksom.

Likevel: Det er en utfordring at såpass få av medlemmene går til gudstjeneste til vanlig. Av vane. Slik at en bare kommer seg til kirke fordi det er søndag og klokka nærmer seg 11. All ære til de som gjør det. Det betyr mye for opplevelsen av gudstjenesten og fellesskapet at det alltid er en del folk der som alltid er der. Og jeg vet at de som går fast har det som en god og givende rytme i livet. Det er en samling om det viktigste. Jeg vil gjerne be deg som kirkemedlem om å skape en ny vane: Gå til gudstjeneste oftere. Kanskje kan det bli nesten alltid. Det er nok i gjentakelsen hemmeligheten ligger: Du blir glad i gudstjenesten.

Og så handler det jo ikke om å få opp tallet på antall frammøtte. Det store er at gudstjeneste er et møte med Gud. Det er så stort at det ikke kan uttrykkes. Noen ganger kan det erfares i bruddstykker.

«Hvor elskelige dine boliger er, Herre Sebaot!» Slik er åpningsakkorden i Salme 84 i Salmenes Bok i Det gamle testamente. På sin poetiske og storslåtte måte skildres opplevelsen av å komme til Guds hus. Det er det samme det handler om her vi bor. I takk til Gud møtes vi. ●

Diakoni fordi vi

Nå er hun i gang! Linda Bårdsen (47) begynte som diakon i menigheten i august.

AV IVAR BRAUT

Det er ingen nybegynner i diakoniarbeidet som tar fatt. I hele sitt yrkesaktive liv har hun på flere måter arbeidet med diakoni. Derimot har hun ikke alltid bodd i Bergen, og etter dialekten å dømme kunne hun ha vært nyinnflyttet. Det skulle vi vel også ha taklet! Men sannheten er at hun bodde i Oslo til hun var 14 og har dialekten med seg fra oppveksten i Groruddalen og bakgrunn i en typisk arbeiderfamilie. Foreldrene kom fra Nordhordland, fra Radøy og Fedje, og det var vel medvirkende til at familien flyttet vestover og unge Linda ble Åsane-jente og konfirmert i Åsane kirke.

Helheten

I yrkeslivet har hun fått med seg så mangt: Lærerutdannet, lærer – blant annet et halvårs vikariat på Ulsmåg skole i 1990! – tatt flere fag, blant annet diakoni, og så har hun vært på Madagaskar i to perioder. Der var hun leder for internatet ved Den norske skole – og i praksis diakon for norske elever. Det betyr at hun ikke bare snakker Oslo-dialekt, men har hatt fransk som et av arbeidsspråkene i seks år. Og så skjønner hun veldig godt bergensk! Tilbake i Bergen var hun lærer på Nygård skole for fremmedspråklige og har de siste sju årene vært diakon i Stortveit og Bønes. Dermed kjenner hun også Birkeland ganske godt gjennom samarbeidet som er mellom menighetene.

- Det er så mange sider ved arbeidet, sier Linda. Hun tenker på diakoniens mange ansikter, så mange ulike mennesker i alle aldre og så mange situasjoner. Det er så viktig å se helheten i livet der det består av både gode dager med glede og vanskelige dager med tunge bærer. Det er alt dette som hører sammen, og

da kan vi være ekte og møte hverandre uten maske. Hun nevner sorggruppene som et eksempel: Her møtes mennesker som har mistet en av sine nærmeste. Fordi det er så ekte blir det sterkt og givende. Også for diakonen.

- Berikende

Tydelig er det at Linda vil blande seg i hvordan menighetslivet blir lagt opp. Og det har vi godt av – for diakonien skal være en stemme som uroer og stiller de viktige spørsmålene: Har vi et fellesskap som virkelig er for alle? Blir hele menighetsfamilien samlet eller er det noen som faller utenfor? Linda bruker flere ganger ordet berikende:

- Det er berikende å være med i et fellesskap på tvers. Hun siterer også fra en plan med fine ord, men de betyr for henne: «Vi tror at Gud lever og vil nå fram til menneskene med sin kjærlighet og rettferdighet», står det i dokumentet.

- Dette er grunnlaget. Uansett hva vi gjør. Det er et ønske om å få peke på hvem Jesus er.

Når diakonen skal si noe mer om hvordan hun oppfatter Jesus, blir hun beveget. Det er juleevangeliet hun trekker fram.

- Sterkt for meg å tenke på julebudskapet som alt annet enn sukkersøtt. Gud kommer helt nær i Jesus og møter oss hud mot hud. Det er så sterkt at det noen ganger er vanskelig å tro. Men nettopp relasjonen til Gud er så avgjørende for vår identitet. Da ser vi at det er En som bærer oss. Identiteten – den vi er – bygger faktisk ikke på hva vi gjør, men på relasjoner til Gud og medmennesker. For diakonien er dette et viktig aspekt, og det gjelder også i møte med de store spørsmålene om menneskeverd. Det er krise hvis vi egentlig sier at vi bare trenger den som gjør nytte for seg.

BIRKELAND • BØNES • FANA • SKJOLD • SLETTEBAKKEN • STORTVEIT • SØREIDE
Menighetsbladene i Fana

Helg i Birkeland nr 4, 2012. Utgiver: Menighetsrådet i samarbeid med BKF og de andre menighetene i Fana. Bladet er et informasjonsorgan som sendes alle hjem i menigheten og regnes ikke som uadressert reklame.
Levering av stoff: Leveres menighetskontoret eller sendes birkeland.menighet@bergen.kirken.no

Digitalfoto: Benytt høy oppløsning.

Lokalredaksjon: Martin A.E. Andersen, Astrid Dalehaug Norheim, Frode Høyte og Ivar Braut.

Sentralredaksjon: Kun henvendelser ang. fellesstoff til bladet (side 5-12). All annen kontakt: Se side 13.

Redaktør: Magne Fonn Hafskor
tlf. 55 39 04 40 - eyecu@online.no

Produksjon: Dragefjellet - post@dragefjellet.no
tlf. 55 23 25 47 - Filer over 5 mb: jan.hm@frisurf.no

Trykk: Bodoni

Annonser, fellessider (side 5-12):

Knut Sundt Rosenlund - 906 96 474 - costly@online.no

Annonser, lokalsider: Kontakt lokalredaksjonen.

Stoffdeadline neste nummer:

Mandag 24. september

Utgivelsesdag neste nummer:

Tirsdag 9. oktober

Møtekalender/utgivelsesplan:

Se facebook-gruppen «Informasjon menighetsblader Fana prosti»

trenger hverandre

Hverdagstro

Selv om diakoni handler om praktisk handling, så er det mye som skjer i det stille, framholder diakonen. Å lytte, be, invitere til åpent hus er viktige eksempler. For troen hører hverdagen til. Det handler om å være en god nabo, en til å stole på og at vi tør å være ærlige på egne feilgrep og svakheter.

- Likevel: Det er bra at vi også i Birkeland har en god plan for hva diakonien skal gjøre her i menigheten. Planen for hele kirken har fire hovedknagger: Nestekjærlighet – inkluderende felles-

skap – vern om skaperverket – kamp for rettferdighet. Det er disse knaggene som skal bli til praksis og holdning. Nabokafé på menighetshuset og Klubben i samarbeid med bedehuset vet jeg er slike gode steder å være.

Respekt

- Jeg setter pris på at folk tar kontakt, mener Linda – for jeg er ikke alltid den som selv tar kontakt så lett. Her stiller vi oss noe tvilende til om det stemmer. For hun er et sosialt menneske som er modig og åpen i møte med oss andre. Men når hun sier det, så. Og så er hun opptatt av at vi må møtes som mennesker uansett tro og ikke-tro. Det handler om re-spekt, som betyr å se en gang til. Linda vil gjerne være tydelig på hva hun tror, og samtidig være raus og gi rom. – Noen fø-

ler seg ikke gode nok. Andre synes dette med tro gjør vondt. Kanskje fordi opplevelser har satt seg fast på en måte som er plagsom.

Linda Bårdsen er ny diakon i Birkeland. Men ønsker ikke å være solospiller. Nettopp samarbeidet med mange frivillige er noe av det beste.

- Det er berikende(!) og utfordrende å ta på seg et engasjement.

Vi ser at hun er godt i gang allerede. Søndag 2.september blir hun innsatt i tjenesten ved gudstjenesten i Birkeland kirke med åpent hus på menighetshuset etterpå. ●

Møt Olav Skjevesland på Diakonien dag

Søndag 30. september feirer vi diakonien dag i Birkeland kirke.

Årets diakonikonfirmanter blir presentert for menigheten, og tidligere biskop Olav Skjevesland (bildet) preker.

Skjevesland er kjent som en dyktig bibelteolog, men ikke minst er han en inspirerende forkynner. Det blir søndagsskole og nattverdsfeiring!

Alle er hjertelig velkommen! ●

Ny mann i ett år

Bjørn Dahl vikarierer for Sigrid Trætteberg som menighetspedagog det neste året.

Har skal dermed ha ansvar for trosopplæringen i Sædalen menighet frem til sommeren 2013.

Dahl, som har bachelor i kristendom og idrett har vært engasjert i menigheten i flere år. Han er også kjent som tidligere høyreback på Brann.

- Vi trenger voksenledere til aktivitetene i menigheten. Nå står vi uten ledere til KRIK

som vi ønsker å starte uten-dørs en gang i måneden, sier Bjørn Dahl. ●

Sparebanken Vest

Herrer se her: Kantoriet søker flere stemmer

Kantoriet i Birkeland kirke over hver onsdagskveld kl. 19.30 i kirken. Koret blir ledet av kantor Harald J. Holtet. Vi hilser særlig flere herrestemmer velkommen til kantoriet.

Det er et mål for høsten å

styrke kantoriets rolle som liturgisk kor, og at de dermed oftere vil være til stede ved gudstjenestene utover høsten. Ellers er det julekonserten som står på programmet søndag 16. desember. ●

BIBELTIMER

Bli med på bibeltimer i Birkeland menighet høsten 2012

Sted: Birkeland menighets-
hus, Øvsttunveien 29,
Nesttun

Tid: Siste tirsdag i måneden
kl 19.30

I bibeltimene er det gjennomgang av forskjellige deler av Bibelen, og innholdet er gjerne

knyttet til aktuelle tema. Etter innledningen er det enkel servering og samtale om temaet.

Vi er glade for frammøte også fra andre menigheter!

I høst er «menigheten» et gjennomgangstema på programmet:

28. august: «Folkekirke – men hva er innholdet?» Efeserne 4, 1-16. Sokneprest Ivar Braut, Birkeland menighet.

25. september: «Menigheten – et sted for fellesskap og ny kraft?» Kolosserne 3 og 1. Tesaloniker 5. Sokneprest Bjarte Holme, Storetveit menighet.

30. oktober: «Menigheten i Det gamle testamentet». Salme 84. Kapellan Sindre Skeie, Søreide menighet

27. november: «Å leve som kristen i en fiendtlig verden – blikk på 1. Petersbrev». Bishop Halvor Nordhaug. ●

Se hva som skjer i Sædalen

Gudstjeneste

Første gudstjeneste i høst er søndag 4. september kl 11.00 på Sædalen skole. Vanligvis er det gudstjeneste hver 1. og 3. søndag i måneden.

Søndagsskole

På gudstjenestene er det tre aldersdelte søndagsskoler.

Sædalen barnegospel

Knøttemusikk fra 1 til 3 år.

Minigospel fra 3 til 5 år.

Barnegospel fra 5 år og oppover.

Øvelser mandager kl 17.30 til 18.15 i Rambjøra barnehage på Nedre Nattland.

Kompisklubben

1.- 4. klasse første tirsdag i måneden kl 17.30 – 19.00

Sædalen tweensing

Kor fra 4. klasse og oppover

mandager kl 18-19 i Rambjøra barnehage.

Sounds Like Us

Kor for voksne. Torsdager kl 20-22 i Slettebakken kirke.

Speidergrupper

1. til 4. klasse: Torsdager i partallsuker kl 17.00 – 19.00 på Sædalen skole. **Fra 5. Klasse:** Torsdager kl 18.00-19.45 i Indre Sædal ●

Stor utstilling
Katalog sendes.
Sjekk prisene!
Navnetilføyer.

GRAVMINNER

EIKNER
NATURSTEIN AS
Ulsågv. 27
Tlf. 55 98 70 00
www.eikner.no

SPAREBØSSER – LOMMEBØKER

NESTTUNVEIEN 101 A –
P.O. BOX 50 NESTTUN – 5852 BERGEN
TELEFON 55 13 55 55 – TELEFAKS 55 13 70 10

Samdals

Begravelsesbyrå AS

Bjørn-Eivind K Netland og Arve Løvenholdt
TRADISJON - TRYGGHET - RESPEKT
Gratis samtale i hjemmet. Døgnvakt: 55 90 19 80

Kulturkalender

Fana kirke, søndag
9. september kl. 19.00:
Orgelkonsert med Marco
Aurélis Lisch (Brasil)
Billetter kr 100.

Bønes kirke tirsdag 18.
september kl. 19.30:
Kulturkveld om Fredrik
Konow Lunds boligarki-
tektur på Kråkenes.

Storetveit kirke lørdag
22. sept. kl. 17.30: Jubi-
leumskonsert med Agape.

Fana kyrkje lørdag 29. sept.
kl. 17: Jubileumskonsert
med Fana kyrkjekor og
Fana kammerorchester

Birkeland kirke søndag
30. sept.: Diakonens dag.
Preken v. biskop emeritus
Olav Skjevesland m.m.

Søreide kirke torsdag
4. oktober kl. 20.00:
Bergen Musik Corps og
koret Jubilate hyller Erik
Bye i ord og toner. Fri
entré, kollekt.

Bønes kirke tirsdag 23.
oktober kl. 19.30: Kultur-

kveld med pastor Egil
Svartdahl. Tema: «Den
gode samtalen».
Pris kr. 100,-

Slettebakken, lørdag
3. november: «Menighe-
tens dag», med mange
aktiviteter inne og ute.

Folkekirken vår består!

I 2014 er det 200-årsjubileum for grunnloven. 200 år er mange dager. Vårt samfunn er kraftig forandret fra den gang til nå.

REFLEKSJON AV
PROST PER
BARSNES

Grunnloven har også tidligere blitt endret og «ført ajour» i forhold til endrede holdninger i samfunnet. I 1814 var for eksempel jøder diskriminert og ute-
stengt fra riket, noe Henrik Wergeland i sin tid kjempet intenst for å endre, og lyktes med til sist.

Norge er i dag et pluralistisk samfunn, hvor ulike livssyn lever side om side. Religionsfrihet er en viktig menneskerett, og det stilles i dag krav til at Staten likestiller de ulike livssyn og trossamfunn, stimulerer til at de gjensidig respekterer hverandre, og gjør sitt til at de som borgere av Norge lever fredfullt sammen. Likestillingen kommer også til uttrykk ved at alle tros- og livssynssamfunn får det samme kronebeløp i tilskudd fra Staten per medlem som Den norske kirke får. Denne ordningen ble innført før grunnlovsendringen den 21.05.2012.

En annen viktig side ved religi-

onsfriheten er at tros- og livssynssamfunn har selvvråderett. Utnevning av biskoper og proster vil heretter skje i regi av Kirken selv, ikke av regjeringen i statsråd. Det såkalte tverrpolitiske kirkeforliket i Stortinget som førte til grunnlovsendringen har derfor sterk støtte både i Den norske kirke og i de andre kirkesamfunn i Norge. I tråd med likestillingen er «den evangelisk lutherske kirke» strøket i §2, der det heter: «Værdigrundlaget forbliver vor kristne og humanistiske Arv. Denne Grundlov skal sikre Demokrati, Retsstat og Menneskerettighetene». Forbliver er et viktig ord som understreker at grunnlovsendringen ikke representerer en endring i det verdifundament Norge som stat fortsatt skal bygges på.

Som landsdekkende folkekirke har Den norske kirke tatt ansvar for at alle nordmenn, hvor de enn bor, i sentrale strøk eller langt utenfor allfarvei, alltid har hatt kirkelig betjening tilgjengelig. Her skiller statskirken seg fra de andre kirkesamfunn, som i sin frihet ikke tar slike hensyn når det gjelder hvor de skal virke. Her

gjelder det å være på vakt. Den norske kirke skal fortsatt være en landsdekkende folkekirke, men det sier seg selv at trang økonomi kan sette en slik målsetting under press.

Nettopp for å ivareta at Den norske kirke skal være landsdekkende, får Den norske kirke som folkekirke derfor fortsatt en særstilling i grunnloven i forhold til andre kirke- og livssynssamfunn. I den nye §16 står det eksplisitt: «Alle Indvaanere af Riget have fri Religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelist-luthersk kirke, forbliver Norges Folkekirke og understøttes som saadan af Staten. Nærmere Bestemmelser om dens Ordning fastsættes ved Lov. Alle Tros- og Livssynssamfund skal understøttes paa lig Linje».

I praksis vil den menige mann og kvinne ikke merke noen forskjell. Selv om forholdet mellom stat og kirke er endret ved at vi har fått en konfesyonsfri stat, så er vår landsdekkende folkekirke fortsatt en form for statskirke, der det økonomiske ansvar for kirkens virksomhet også i fremtiden deles av stat og kommune. ●

Ta kontakt dersom du ønsker at ditt barn eller din ungdom skal ha en skolehverdag hvor kristne verdier råder grunnen.

En skole hvor den enkelte har betydning!

Bergen Kristne Grunnskole
Øvre Kråkenes 49
Tlf 55 98 78 20, www.bkgs.no

Husk på dåpsbarna!

Gode bøker og god musikk får du hos

Bok & Media Vestbok

Vetrlidsallmenningen 1
tlf. 55 31 79 63 post@vestbok.no
www.vestbok.no

Mellom hvert menighetsblad...
følg med i

Fanaposten

Tlf.: 55 11 80 10
Fax: 55 11 80 11

Hver fredag:
Kunngjøring om
gudstjenester
i Fana Prosti.

E-post:
sylvi@fanaposten.no

Vil du bli frivillig medarbeider på Kirkens SOS?

Innføringskurs for nye frivillige medarbeidere på telefon eller SOS-chat begynner i september!

Vi trenger mennesker som vil prate med medmennesker som har det vanskelig. Oppgaven din er å lytte og tenke høyt sammen med den som tar kontakt. Du skal ikke gi råd eller løse den andre sine problemer.

Du får innføringskurs, veiledning og videre faglig oppfølging så lenge du er med i tjenesten. Vanlig vaktturnus er ca. hver 12. dag, tilpasset din hverdag. Kirkens SOS er en døgnåpen krisetjeneste, tilgjengelig via telefon, SOS-melding og SOS-chat.

Du må være mellom 20 og 80 år, og du må ha avstand til egne kriser. Innføringskurs starter 24. september. Kurset er gratis og omfatter undervisning om samtalemetodikk og krisehåndtering.

Interessert? Kontakt Kirkens SOS i Bjørgvin, tlf 55 32 58 45/ mob 941 83 654
Epost: bjorgvin@kirkens-sos.no • Se www.kirkens-sos.no/bjorgvin for mer info.

 Kirkens SOS

Nelly Kroksnes (75):

Mirakelkvinnen

Da Nelly Kroksnes fikk diagnostisert eggstokkreft i fjerde stadium, ga legene henne 6-10 måneder igjen å leve. Ti år senere er alle spor etter kreften borte.

TEKST OG FOTO: MAGNE FONN HAFSKOR

– Jeg trodde at jeg skulle dø, for legene sa det jo. Men jeg følte det aldri slik, sier Nelly Kroksnes, som er en av åtte tidligere pasienter som forteller historien sin i en ny bok skrevet av forskere ved Universitetet i Tromsø.

Navnet Nelly Kroksnes skulle være godt kjent blant leserne av menighetsbladene i Fana. Da hun ble førtidspensjonert våren 2002, hadde hun bak seg 12 år som journalist i Fanaposten. Hennes blide åsyn var i denne perioden nærmest allestedsnærværende i bydelen. Men begynnelsen på hennes pensjonisttilværelse ble langt fra noen dans på roser.

– Samme høst som jeg sluttet i jobben, ble yngstebroren min syk og døde av hjernekreft, forteller hun.

– Det var fælt. Vi hadde et nært forhold, og delte interessen for litteratur og musikk.

Samtidig begynte hun selv å kjenne at noe var galt. Hun ble lett svimmel, og fikk en merkelig mage. Da hennes eldste barnebarn skulle konfirmeres, merket hun at kjolen strammet over magen.

Gikk til privatklinikk

– Fastlegen var på ferie. Da han kom hjem, var jeg blitt ordentlig dårlig. Jeg klarte ikke å spise, og ble tynn som bare det. Men magen vokste.

Hun antok selv at det var en vanncyste. Legen anbefalte henne å bestille time til ultralyd. Ventetiden var på et halvt år.

– Da gikk jeg til privatklinikken Omnia på Danmarks plass. Der traff jeg en eldre gynekolog med bakgrunn fra Haukeland sykehus. Han tok meg på alvor, og fikk meg innlagt på Kvinneklinikken. Hadde jeg fulgt fastlegens råd, ville jeg nok ikke levd i dag.

På Kvinneklinikken fikk Kroksnes slått fast at hun hadde eggstokkreft. En uke etter at hun kontaktet Omnia, ble hun lagt inn for operasjon.

– Etter operasjonen spurte jeg kirurgen om han hadde fått fjernet det meste. «Vi kan snakke om det i morgen» var det korte svaret.

Fikk dødsdommen

Operasjonen hadde avdekket at hun hadde spredning til lungene. Sykdommen var kommet for langt, og hun ble bare åpnet og lukket igjen.

– Dagen etter fikk jeg snakke med en annen lege. «Er det dødsdommen du gir meg?» spurte jeg. «Du har liten og ingen sjanse til å bli frisk, men vi prøver om cellegift kan hjelpe noe», svarte han, og ga meg 6-10 måneder igjen å leve.

– Forberedte du deg på å dø?

– Ja, men jeg følte aldri at jeg skulle dø. Men jeg trodde det, for de sa det jo. Jeg husker godt hva jeg sa til legen, selv om det nå er ti år siden. «Livet mitt har vært godt», sa jeg. «Jeg har opplevd mye, fått brukt evnene mine, har familie som jeg er glad i og jeg er ikke redd».

– Hva svarte legen til det?

– Han sa at en slik filosofi var den beste hjelpen jeg kunne ha.

Magnetterapi og misteltein

Hjemme hadde jungeltelegrafene gått mens hun var innlagt. Mange engasjerte seg for henne, og hun fikk råd om alt fra styrkedrikker til alternative behandlere. Et av rådene var å kontakte Bergen Magnetterapi, en klinikk lokalisert i Åsane.

– Min datter, Ine, hadde hørt om en mann som ble frisk der, forteller hun.

– Så jeg var så vidt ute av sykehuset før vi dro av gårde.

På magnetklinikken ble hun tatt godt imot av behandleren, som også eier og driver firmaet. Han fortalte at han ikke kunne behandle sykdommen, men han kunne hjelpe henne med å få immunforsvaret opp og gå igjen. Hun tok behandling der tre ganger ukentlig, ved siden av at hun fikk resept på misteltein fra en lege som også praktiserer naturmedisin.

Svulsten borte

– Jeg reagerte sterkt på den første sprøyten med misteltein. Legen sa at det var et godt tegn, siden det betydde at medisinen virket. Den gode kampen var i gang.

Denne høsten tok hun også hele tre cellegiftkurer. Det hadde vært en utmattende

tid, men hun begynte nå å føle seg bedre. I slutten av november 2002 ble hun så innlagt på Haukeland sykehus for ny undersøkelse. Det viste seg da at svulsten var så godt som borte, og at det dermed var mulig å operere. Julen det året ble bedre enn hun kunne håpet på, og like over nyttår ble hun innlagt for å operere bort det som var igjen av svulsten.

Flyttet til Åsane

– Så var jeg plutselig frisk, sier hun.

– Jeg vet ikke hvordan det gikk til, men det må ha vært en kombinasjon av cellegiften, magnetbenken og mistelteinen.

Sykdommen hadde brakt familien hennes tett sammen, og senere samme året flyttet hun og mannen inn i tomannsbolig i Åsane sammen med datteren, svigersønnen og sønnen deres.

– Alle de gode naboene våre i Ulsmågåsen var borte, så det var ikke lenger noen grunn til å bli boende der, forteller hun.

– Så ble din mann syk?

– Jeg vil ikke si det slik. Men gjennom flere år ble han sakte men sikkert mer dårlig til beins. Han hadde løsemiddelskade, men døde av kreft.

Døde på påskeaften

Mannen hennes hadde nok hatt kreft lenge, men det ble oppdaget først da han trakk en visdomstann. Da gikk det fort.

– Knut døde på påskeaften i fjor, sier hun stille.

En tåre trille nedover kinnet.

– Det er godt at vi mennesker ikke vet alt som skal skje.

– Har du gjort deg noen tanker om det åndelige oppe i alt det du har vært gjennom?

– Jeg har alltid vært et veldig religiøs menneske. Helt siden jeg var liten har jeg sett en mening i alt som skjer.

Eldre lesere husker kanskje faren til Nelly Kroksnes. Han het Cornelius Josef Corneliusen (1888-1972), og var aktiv i arbeiderbevegelsen i Bergen.

Fritenker

– Min far var syndikalist, og stod utenfor partisystemet. Jeg husker at han hadde

VAR DØDSSYK: – Livet har ikke forandret seg, men det er blitt mye dypere. Jeg har fått mer trygghet i meg selv, sier Nelly Kroksnes, som legene bare ga få måneder igjen å leve – for ti år siden.

mange innlegg i en avis som het Arbetet. Min mor kalte ham bare for Nel, det er derfor jeg fikk navnet Nelly. Da jeg var liten, pleide jeg å presentere meg som Nellekine.

Hun smiler, fortaper seg et øyeblikk i minnene.

– Han omtalte seg selv som fritenker.

– **Det har du arvet?**

– Ja. Men jeg er likevel en kristen. Jeg tror på en høyere mening med det hele, at det finnes krefter i tilværelsen.

Ble bønnhørt

Hun ser opp i taket.

– Det var en morgen i fjor vinter, da min mann var syk. Vi hadde strevd lenge med å få kontakt med legene, og hadde til slutt fått en time på sykehuset. Min datter skulle kjøre oss. Da vi kom opp i veien, viste det seg at bilen hadde punktert. Da foldet jeg hendene og ba en bønn.

I samme øyeblikk kom naboen hennes kjørende forbi, og tilbød seg å hjelpe.

– Han skrudde av hjulet, og lånte oss stepphjulet sitt, slik at vi nådde frem til Hau-

keland til avtalt tid. Det var et viktig møte, og vi hadde strevd med å få hjelp.

«Nå reiser du»

– **Hvordan tok dere farvel?**

– Det var veldig pent. Stille. Aldeles nydelig. Han hadde hatt det så vondt så lenge, men hadde nå fått god hjelp fra smerteteamet. Han beholdt sin klare forstand til det siste.

Hun snakker langsomt, og øynene blir våte igjen.

– Knut kunne ikke lenger snakke, men skrev lenge. De tre siste døgnene bodde Ine og jeg på Haukeland. Langfredag var han veldig bevisst. På påskeaften var han roligere. Vi kunne se at han ikke hadde det vondt. Han fulgte oss med øynene og trykket oss i hendene. Jeg og Ine stod på hver vår side av sengen og snakket til han. «Nå reiser du» sa jeg.

Tror på noe mer

Hun tørker en tåre.

– Det var godt at han fikk dø, sier hun.

– Jeg tror på en styrelse både i denne ver-

«Alternative veier: Pasienter med eksepsjonelle sykdomsforløp» er skrevet av Tove Kruse og Anita Salamonsen, og ble utgitt av Gyldendal forlag nå i august.

FAKTA: Eksepsjonelle sykdomsforløp

- «Alternative veier» presenterer viktige veier til ny kunnskap om alternativ og komplementær behandling.
- Nelly Kroksnes og syv andre tidligere pasienter med alvorlige diagnoser forteller her om sine gode sykdomsforløp knyttet til bruk av alternativ behandling.
- Felles for de åtte er at de har registrert sine erfaringer i Register for eksepsjonelle sykdomsforløp (RESF) ved Universitetet i Tromsø.
- Boken gir innblikk i erfaringene og kunnskapen som disse åtte pasientene har tilegnet seg.
- Boken inneholder også ny forskning på norske og danske pasienters eksepsjonelt gode sykdomsforløp.
- Et eget kapittel inneholder innspill og refleksjoner rundt pasienters bruk av og erfaringer med alternativ behandling.
- Mer informasjon: www.gyldendal.no

PÅ CRUISE: – Knut hadde så fint smil, sier Nelly Kroksnes. Bildet ble tatt på et cruise fra Italia til Tyrkia våren 2007. – Det var noe av det flotteste jeg har vært med på. FOTO: PRIVAT

den og i andre dimensjoner. Vi mennesker skal ikke vite alt, det er nok ikke meningen. Men det finnes nok mye mer.

– **Tror du at dere vil treffes igjen?**

– Ja. Jeg går ikke og tenker på det, men jeg kan merke et nærvær. I bokhyllen har jeg et bilde fra et cruise vi var på. Om kvelden ser jeg på det, og forteller ham hva jeg har gjort. Da er det som om ansiktsuttrykket hans på bildet forandrer seg. Han lyser liksom opp. ●

– Jeg har 4000 barn

Etter å ha vært fengslet og torturert for sin kristne tro, ble Genet Loulseged hjulpet til Norge. I dag driver hun en omfattende virksomhet for fattige og foreldreløse barn i hjemlandet Etiopia.

TEKST OG FOTO: MAGNE FONN HAFSKOR

– Noen misjonærer visste om min situasjon, og hjalp meg til å få et studieopphold ved Universitetet i Oslo, forteller Loulseged.

Dette var sommeren 1984. Genet, som den gangen var 25 år, hadde vært utsatt for fengsling og tortur på grunn av sin kristne tro.

– Kristendom var forbudt under den daværende kommunistiske regjeringen. Vi ble tvunget til å verve oss i deres politiske organisasjon, men jeg nektet.

Hun ble da arrestert, og satt fengslet i to måneder. «Fengselet» var en nedlagt garasje. Her satt hun sammen med flere andre fanger, uten nok klær og med minimalt av mat.

– Visste foreldrene dine hvor du var?

– Ja, nesten hele min familie var arrestert, og min eldste bror ble drept.

Hun blir stille. Det kommer noen tårer, og hun snur seg vekk.

– Du ble slått?

– Ja med stokk og spiker.

– Du var bare 25 år. Var du redd?

– Ja, jeg var redd hele tiden. Jeg visste at folk ble drept. Men jeg ba til Gud, og Han hjalp meg.

22. juli 2011

I fjor var hun i Oslo da bomben ble sprengt i

regjeringsbygget. Da kom tankene tilbake.

– Det var sjokkerende å oppleve dette i fredelige Norge. Først trodde jeg det var et jordskjelv. Folk rundt meg ramlet overende, og jeg så vinduer bli knust. Jeg hørte sirener, og folk løp forvirret rundt. «*Nå skjer det som jeg rømte fra*» tenkte jeg.

Da hun kom til Norge i 1984, fikk hun både oppholdstillatelse og plass på bibelskole. Senere fortsatte hun med studier på BI i Oslo, og ble bedriftsøkonom.

– Så du ble værende i Norge?

– Ja. Jeg begynte å jobbe hos forskjellige firma som tolk og regnskapsfører.

500 kroner i startkapital

Arbeidet med den nye organisasjonen begynte etter at Genet Loulseged, for første gang på ti år, reiste hjem for å besøke sin familie. Dette var i 1994, etter at kommunistregimet var falt.

– Min far var alvorlig syk, og døde en uke etter at jeg kom. Jeg ble værende en stund, og så med egne øyne hvordan situasjonen var. Folk fra min generasjon var uten jobb, det var mye fattigdom og barna savnet skolegang.

Hun sendte derfor et brev til sine tidligere klassekamerater i Norge, som svarte med å sende henne 500 kroner. Det ble startkapita-

Fakta om Etiopia

- BNP per innbygger: 350 USD
- Barnedødelighet per 1000: 104
- Hiv-smittede, 15-49 år: ca. 1,4 prosent
- Barn i skolen: 83,5 prosent
- Analfabeter 15-24 år: 70,2 prosent

KILDE: NORAD.NO

len for New Life Community, der Genet Loulseged er daglig leder.

Skoler og barnehjem

– Det begynte med en utendørs skole, der jeg fikk med meg mine barndomsvenner som lærere. Hele organisasjonen er bygget opp fra ingenting, forteller hun.

Tilbake i Norge fikk hun vist egne videoopptak på lokaltv i Oslo. Mange ble rørt av det de så, og tok kontakt for å støtte henne. Dette ble opptakten til New Life Community, og selskapet ble registrert i Brønnøysund. I dag driver de blant annet elleve skoler, seks yrkesskoler, gymnas, fire helsestasjoner og barnehjem for foreldreløse barn. Mange barn mistet sine foreldre i krigen mellom Eti-

FREMTIDSHÅP: – Jeg håper på en lysere fremtid for Etiopia når vi får utdannet flere folk, sier Genet Loulseged.

STORT BEHOV: Mer enn 100.000 barn (under) bor på gaten i Addis Abeba. Organisasjoner som NLC møter enorme oppgaver. FOTO: OLAV ASPHOLT

opia og Eritrea (1998-2000). I tillegg dør mange voksne av aids-relaterte sykdommer. Forventet levealder i Etiopia er 45 år.

Mistet Norad-støtte

– Vi hjelper mange familier på helsestasjonene våre, og vi har også fått bygget en vannpost med rent vann, sier hun.

Organisasjonen jobber nå i tre av landets regioner, men sliter økonomisk etter at Norad kuttet sin støtte.

– Vi hadde en avtale med Norad på seks år, der de årlig støttet oss med 900.000 kroner. Denne avtalen gikk ut i 2010. Men vi jobber med å få på plass en ny avtale.

En etiopisk årslønn ligger rundt kr 20.000 om du har høyere utdanning, halvparten

Nei til ytterligere Norad-støtte

– NCL-søknadene ble vurdert som svakere enn mange av konkurrentenes.

AV MAGNE FONN HAFSKOR

Dette sier sier underdirektør Gunvor W. Skancke i Norads avdeling for sivilt samarbeid. New Life Community fikk 2,7 millioner kroner i tilskudd fra Norad i årene 2008-2010. Støtten gikk via Global Aid Network. I 2010 sa Norad at dette ville være det siste året med økonomisk støtte, men NLC søkte likevel i 2011 og fikk avslag.

– Konkurransen om midler til frivillige organisasjoner er stor, understreker

Gunvor W. Skancke.

– NLC driver i dag et omfattende arbeid i tre regioner, der Norad-midlene har vært viktige for å sikre kontinuiteten. Er det ikke uheldig å vinge klippe en organisasjon som dere selv har vært med å bygge opp?

– Det er nettopp den økonomiske bærekraften i innsatsen som har vært tema i dialogen mellom Norad og NLC, forklarer hun.

Bistandsmidler skal kun

ha en begrenset varighet, og Norad er opptatt av å utfordre organisasjonene på å finne flere økonomiske bein for sin virksomhet.

– Vi gir tilskudd til prosjekter, ikke til oppbygging av organisasjoner i seg selv.

– Er det gjort noen utredning på hva uteblivelsen av Norad-midler vil bety for NLC?

– Nei, men jeg antar at NLC har gjort slike beregninger selv, sier underdirektør Gunvor W. Skancke.

Fakta: New Life Community (NLC)

- NLC driver en omfattende virksomhet med blant annet barnehager og skoler for 4.500 fattige/foreldreløse barn.

- Organisasjonen har drevet integrerte barne- og kvinneprosjekter siden 1995 i Addis Abeba og fra 1999 i Akaki. I dag har organisasjonen vel 130 faste ansatte. Leder er Genet Loulseged.

- NLC Ethiopia har fått støtte fra Redd Barna og Kirkens Nødhjelp i Etiopia samt den norske og nederlandske ambassaden i Etiopia til bygging av infrastruktur og egen kapasitet.

- Du kan støtte arbeidet ved å sette penger inn på NLCs gavekonto 1644.28.14388.

- Mer informasjon: www.newlifecommunityethiopia.org og www.newlifecommunity.no

dersom ikke. Da sier det seg selv at Norad-midlene betalte lønnen for mange viktige medarbeidere.

Mikrofinans

Dersom de ikke får en ny avtale, håper organisasjonen å få inn penger fra firmaer.

– Vi har opprettet en ordning, der bedrifter kan forplikte seg til å gi oss 10.000 kroner årlig, opplyser Loulseged.

En viktig del av organisasjonens arbeid er såkalt mikrofinans, der de låner ut penger til oppstart av egen virksomhet. New Life Community samarbeider her med Degaf mikrobank, som har en rekke prosjekter rettet mot mishandlede kvinner og forebyggende arbeid mot hiv/aids og omskjæring av jenter.

– De fleste låntagerne er fattige kvinner. Jeg begynte for ti år siden med å låne ut penger til noen få kvinner. I dag har 3500 kvinner klart å starte egen virksomhet gjennom mikrofinans.

Familien først

Nøkkelen til denne suksessen har vært å låne ut til kvinner.

– Vi låner ut til menn også, men prioriterer kvinnene. Etiopiske kvinner har vært undertrykket. Når kvinnene får lån, rykker de opp

til toppsjef for familien, og prioriterer å bruke pengene til alles beste.

– Gjør ikke menn det?

– Ikke på samme måte som kvinnene. Jeg har sett mange eksempler på hvordan de har klart å bygge vannposter, få bedre boforhold og gi barna bedre kosthold.

– Hva sier far når mor får mikrolån?

– Det kan bli konflikter. Men kvinnene blir sterkere og sterkere, og vi ser resultatene.

Indre tilfredsstillelse

– Du har nå vært motoren i New Life Community siden oppstarten i 1994. Hva får deg til å gjøre dette?

– Jeg får en indre tilfredsstillelse når jeg ser elevene, som vi engang underviste på steiner i bambushus, gå ut av universitet og høyskole med gode eksamener. Det samme gjelder mikrofinans, der jeg ser hvordan dette forandrer livet for mange familier. Jeg sier til meg selv at jeg gir mitt liv for hele samfunnet.

– Har du barn selv?

– Jeg har 4000 barn. Min visjon er mitt barn. Det er fint å være sammen med ditt barn, passe på hva det spiser og hvilke klær det går i. Jeg føler det ansvaret hele tiden, og bruker all min tid på organisasjonen.

Hun smiler bredt.

– Det føles ikke som noe offer. ●

Neandertaler- genomet kartlagt

Hvem var neandertalerne, dette istidsfolket, som på en måte var oss - og likevel noe helt annet?

AV MAGNE FONN HAFSKOR

En del av svaret fikk vi i mai 2010. Det tyske Max Planck-instituttet for evolusjonær antropologi (EVA) kunne da, etter fire år med nitid arbeid, endelig publisere neandertalernes genom. Resultatet viste at vi fortsatt bærer med oss rundt fire prosent av denne utdøde menneskearten sitt genmateriale.

De navngjetne

Kanskje det er dette folket vi møter i Første Mosebok: «*Det var kjemper på jorden i de dager, og siden også. For gudesønnene gikk inn til menneskedøtrene, som fødte dem barn. Dette er de mektige fra eldgammel tid, de navngjetne*» (1. MOS. 6:4).

For navngjetne må de ha vært, disse kortvokste tungvekterne som moderne mennesker først ble kjent med da vi kom til

Arven etter

Midtøsten og Europa for rundt 60.000 år siden. Evolusjonært skilte vi lag med dem i Afrika allerede for mer enn 600.000 år siden. Da våre nærmeste forfedre møtte dem igjen, var de godt tilpasset den siste istidens harde klimatiske forhold, med kraftig beinbygning og robuste kropper. De var likevel langt mer avanserte enn våre populære forestillinger og mytologi (troll, kjemper, giganter, kykloper) vil ha oss til å tro.

Neandertalerens halskjede

I boken «*The Neanderthal's Necklace: In Se-*

HULEBOER: Mange turister ønsker å se Denisovahulen i Sibir, der beinfragmentene etter de mystiske denisovanerne ble funnet.

(Foto: Nikolay Chuvaev)

arch of the First Thinkers» (Wiley, 2002) tar den spanske paleoantropologen Juan Luis Arsuaga oss med på en reise tilbake til neandertalernes Europa. Han introduserer oss for et folk som hadde språk (de hadde sannsynligvis problemer med konsonantene k og g), kjente til ilden, laget vakre steinredskaper, spilte enkle melodier på beinfløyter og gravla sine døde sammen med blomster og urter. I franske huler er det funnet fargekrittliggende brunsteiner som kanskje ble brukt til dekorativ kroppsmaling og gjennomborede dyretenner som en gang har vært et halsbånd rundt nakken på en av datidens skjønnheter.

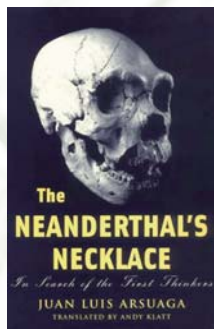
Detektivhistorie

På jakt lot dette istidsfolket seg ledsage av en trofast firbent venn. Forskning tyder nemlig på at menneskets beste venn skilte lag med ulvegenene i en neandertalerleir for rundt 100.000 år siden. Jaktredskapene var trespyd og flintøkser, men ikke pil og bue.

SLEKTNING ELLER IKKE - DET ER SPØRSMÅLET: Svante Pääbo ved Max Planck-instituttet i Leipzig ledet arbeidet med å kartlegge neandertalernes genom. Her poserer han med et rekonstruert kranium fra en neandertaler. FOTO: FRANK VINKEN

istidsfolket

KULTURMENNESKER: Juan Luis Arsuaga forteller blant annet om funnet av et neandertalhalsbånd. Og hva er kjennetegnet på folk som liker å pynte seg? De har kultur.

Dette betød at de ofte gikk i nærkamp med byttedyrene, og da var det nok ikke alltid neandertalerne som gikk seirende ut. Moderne mennesker brakte ny teknologi inn i områdene deres, og funn tyder på at de handlet fiskekroker, harpuner og synåler (laget av bein) hos de nyankomne. Nå viser det seg altså at vi utvekslet mer enn enkle redskaper med dem. Å lese om dette er som å følge med i en spennende detektivhistorie, der det stadig legges frem nye beviser og funn. Oppdateringene finner du på hjemmesiden til Max Planck-instituttets avdeling for evolusjonær antropologi - med den passende nettadressen www.eva.mpg.de.

X-kvinnen

Det siste året har dette nettstedet skrevet mye om funnet av nok en spennende puslebit fra menneskehetens historie. Denne gangen handler det om den mystiske X-kvinnen, som verken var neandertaler eller

moderne menneske. Derimot representerer hun en hittil ukjent menneskerase som har fått navnet denisovanere (etter funnstedet). X står for ukjent, og er i så måte et veldig bra navn på denne siste oppdagelsen på menneskets stamtre. Det var i 2008 at forskere nærmest snublet over et en beinrest etter henne i den sibirske Denisovahulen i Altai-fjellene. Her hadde hun altså sitt bosted for 40.000 år siden, i en verden der neandertalerne fortsatt var den dominerende europeiske menneskerasen.

Urtidsmennesker

Så langt vet vi ikke så mye mer enn dette om hvem denisovanerne var. Funnene i hulen begrenser seg til X-kvinnens lillefinger, en jeksel fra et annet medlem av denne menneskerasen, noen beinredskaper og et polert armbånd. Det siste tyder på at denisovanerne var et avansert og oppfinnsomt folk, som, i likhet med neandertalerne, endatil likte å pynte seg. De var definitivt mennesker. DNA-analyser av de sparsomme funnene viser slektskap med folk fra øygruppen Melanesia (inkludert Ny-Guinea) i Stillehavet. Max Planck-forskerne tror derfor at denisovanerne en gang levde spredt over store deler av Øst-Asia.

Vi er alle afrikanere

Arven etter neandertalerne er større. Kartleggingen av deres DNA viser altså at deler av deres genmateriale finnes i alle nålevende

mennesker, bort sett fra afrikanere. Det siste er et paradoks i seg selv. Hele den menneskelige evolusjonshistorien fant sted i Afrika, og det er også her vi fortsatt finner våre aller nærmeste slektninger (sjimpansen, bonobo og gorillaen). Etter at vi forlot det afrikanske kontinentet, kolonisererte vi alle andre tenkelige steder på vår vidstrakte klode. Uten noensinne å se oss tilbake. Og neandertaleren? De siste sporene etter dette urfolket er bare 25.000 år gamle, og ble funnet i Gorhamhulen i Gibraltar-klippen - med utsikt over til det tapte afrikanske kontinent. ●

TUNGVEKTER: Rekonstruert skelett av neandertaler, basert på beinfragmenter fra en rekke ulike funn

Menneskets fire millioner år lange reise

- Moderne vitenskap mener at sjimpansen og underarten bonobo er våre to nærmeste evolusjonære slektninger.

- Adskillelsen mellom vår utviklingslinje og sjimpansens skal ha skjedd for rundt 4,1 millioner år siden.

- En teori er at dette har sammenheng med dannelsen av den østlige delen av Riftdalen, som deler Afrika på langs. De store afrikanske skogene ligger fort-

satt på vestsiden av denne kløften, savannelandskapet på østsiden.

- Typisk nok er sjimpansens og gorillaens viktigste områder ennå i skogene, mens de eldste sporene etter menneskets forfedre er funnet langs den 6000 kilometer lange riften.

- Eldst er de små australopitekinene, som trolig hadde sterke fellestrekk med moderne sjimpanser og bonoboer.

- For vel 2,4 mill. år siden utviklet de seg til homo habilis («håndverkmennesket»), den første arten som laget og brukte avanserte steinredskaper.

- De eldste sporene etter neste skudd på stammen, homo erectus («det oppreiste mennesket»), er 1,8 mill. år gamle.

- Homo erectus var de første til å bruke ild til å tilberede mat. De utvandret fra Afrika, og spredde seg til store deler av

Asia. Det er også funnet spor etter homo erectus i Spania og Georgia.

- Neandertalerne spredde seg til Europa og Midtøsten for rundt 400.000 år siden.

- Vår art, homo sapiens («det tenkende mennesket»), oppstod i Afrika for rundt 250.000 år siden. Vi utvandret fra Afrika for rundt 80.000 år siden, og har siden spredd oss til alle verdenshjørner.

MENNESKETS UTVIKLING: Hodeskaller fra australopithecus (1), homo erectus (2), neandertaler (3) og moderne menneske (4). ILL: V. P. VOLKOV

Kulturtipset: Verdens eldste kunstverk

«Gardner's Art through the Ages: The Western Perspective» er den lange tittelen på en av de virkelige mursteinene du bør ha i bokhyllen din dersom du er kunstinteressert.

MAGNE FONN HAFSKOR

Det praktfullt illustrerte tobindsverket er ført i pennen av den amerikanske professoren Fred S. Kleiner, og innledes med et kapittel om forhistorisk kunst.

Forfatteren går her direkte til det som må være menneskehetens aller eldste kjente kunstverk: En liten stein med et enten inngravert eller naturlig formet ansikt med tydelige menneskelignende trekk. En av våre forfedre (av arten *Australopithecus*

africanus) brakte denne steinen med seg til hulen sin i Makapansgatdalen i dagens Sør-Afrika, etter å sannsynligvis ha funnet den rundt 32 kilometer unna. Der oppbevarte hun den ved leiet sitt frem til hun døde.

Å se på bildet av denne steinen i dag er å se tre millioner år tilbake i tiden. Hva tenkte dette apemennesket, da hun fant den spesielle steinen? Hvorfor bar hun den med seg hele den lange veien tilbake til hulen? Og hvem var dette kortvokste folket, som søkte ly under klippetaket? De kjente ikke til ilden eller brukte steinredskaper, men de kunne gå på to bein - og hadde kanskje et enkelt språk. Men hadde de evnen til å gjenkjenne et ansikt, gjengitt på overflaten av en liten stein?

Australopithecus blir ofte omtalt som en «avansert sjimpanse», men det er jo et begrep vi like gjerne kan bruke om vår egen art. Tilfeldig eller ikke, denne steinen er begynnelsen på en svært lang historie. Vår historie. ●

Begravelsesbyrået for
byen og distriktet

Solstrands
Begravelsesbyrå as

DØGNVAKT • 55 55 16 16

Vår erfaring – din trygghet

DAHLS
begravelsesbyrå

Tlf 55 13 15 00
www.dbeg.no

Begravelsesbyråkjeden Jølstad

Bergen & Omegn
BEGRAVELSEHJELP

- vi utfører alt det praktiske eller tilrettelegger
for pårørende som ønsker å gjøre noe selv

Knut Helge
Polden

Espen
Polden

Tom
Wilson

Heine
Polden

Døgntelefon: 55 21 44 50 • mobil: 917 51 700
www.bergenogomegn.no

AVD. BERGEN
Teatergt. 20
5010 Bergen
Tlf: 55 21 44 50

AVD. BERGEN VEST
2.etg på Shellstasjonen
Sartor, 5353 Straume
Tlf: 55 21 44 50

Gi barnet ditt gode
verdier med på veien

Møllebakken Skole er
en kristen grunnskole med
små undervisningsgrupper,
gode faglige resultater, og
et inkluderende miljø som
elevene trives i.

Kontakt oss gjerne
for å få vite mer.

MØLLEBAKKEN SKOLE

Syvendedags Adventistsamfunnets grunnskole i Bergen

www.mollebakkenskole.no post@mollebakkenskole.no Tlf: 55 20 71 70

FREDAGSTACO!

I høst starter vi opp med et nytt tilbud i Birkeland menighet: Fredagstaco! En fredag i måneden er alle som vil hjertelig invitert til menighetshuset. Klokken 17 begynner vi med tacoservering for en billig penge, det blir lek og moro for både store og små, kaffe og kveldssamling, før vi avslutter klokken 19.00. Dersom du er interessert i mer informasjon, ta kontakt med Kjersti G. Norheim, kjersti.norheim@bergen.kirken.no - eller følg oss på facebook: «FREDAGSTACO i Birkeland».

Datoer for høsten er: • 31. august • 28. september • 26. oktober • 23. november. ●

17. mai-stemning - i september!

Opp mot 2000 samles til nærmiljødag i Nattland og Sædalen søndag 9. september. Da er det pølser og brus, olabilløp og gudstjeneste.

AV ASTRID D NORHEIM

Når hele nærmiljøet samles på Sædalen skole den andre søndagen i september, er det 17. mai-stemning med et yrende liv inne og ute.

- Dagen gjør at vi får en arena å møtes på. Gjennom å treffes og bli kjent skaper vi et samfunn. Dette er det eneste arrangementet der alle er sammen, og det er derfor viktig for samholdet, sier Tore Berget, leder i Sædalen og Nattland velforening.

Dagen starter med friluftsgudstjeneste ved speiderhytten klokken 12. Når gudstjenesten er over, er det et ponniridning, speideraktiviteter, ballaktivite-

ter og konsert med Ulriken Janitsjar. De som vil, kan være inne og leke i idrettshallen. Klokken 13 er et høydepunkt mange venter på gjennom året: Knallhard konkurranse i olabilløpet utenfor skolen.

Lokale organisasjoner og aktivitetstilbud får presentere sitt tilbud, og det er kaféer for de som trenger et sted å roe seg ned.

- De siste årene har vi vært opptatt av et par tusen mennesker på det meste, sier Berget.

Nærmiljødagen ble opprinnelig startet i det små av Sædalen menighet, men vokste kraftig etter at velforeningen og idrettslaget ble med som arrangører. Sædalen skole og Ulriken Janitsjar

Det er fullt hus på gudstjenesten på nærmiljødagen, med ståplasser til de som kommer sist. Bildet er fra i fjor da speiderne deltok på gudstjenesten.

er viktige samarbeidspartnere.

Berget mener det er viktig at menigheten er med,

- Menigheten er en stor aktør som samler mange mennesker

og sørger for at mange kjenner hverandre. De har også mange gøyе aktiviteter som kor og speider - og en veldig positiv prest, sier Berget. ●

Hvem-hva-hvor i Birkeland menighet

Tlf: 55 36 22 80 - E-post: birkeland.menighet@bergen.kirken.no - Faks: 55 36 22 99 - Boks 152, Nesttun, 5852 Bergen - www.kirken.bergen.no/birkeland

Kontoret er vanligvis bemannet, med unntak av samtaler/møter. Da henviser vi til 55 36 22 80 (servicekontoret). Ta gjerne direkte kontakt med ansatte. Hvis de ikke er til stede er det mulig å legge igjen en beskjed.

Besøksadresse:
Hardangerveien 5 B, Nesttun

Menighetshuset - Øvsttunveien 29
Bestilling av lokaler: 55 36 22 81
birkeland.menighet@bergen.kirken.no

Spørsmål om gravstell?
55 59 39 00
kirkegaard@bkf.no

Sokneprest:
Ivar Braut: 55 36 22 82
ivar.braut@bergen.kirken.no

Prest/prosjektleder Sædalen
Leidulf Øy: 55 36 22 84
leoy@bergen.kirken.no

Kapellan:
Kjersti G. Norheim: 55 36 22 92
kjersti.norheim@bergen.kirken.no

Menighetspedagog Sædalen
Bjørn Dahl (vikar) 55 36 22 91
bjoern.dahl@bergen.kirken.no

Seniorprest:
Rune Joar Kysnes: 55 36 22 83
rune.kysnes@bergen.kirken.no

Menighetskonsulent:
Eli Heggdal: 55 36 22 81
eli.heggdal@bergen.kirken.no

Diakon
Linda Bårdsen: 55 36 22 85
linda.bardsen@bergen.kirken.no

Kateket:
Carina Ø. Søfteland: 55 36 22 88
carina.softeland@bergen.kirken.no

Kateket:
Ingunn Myklebust: 55 36 22 87
ingunn.myklebust@bergen.kirken.no

Kantor:
Harald Holtet: 55 36 22 86
harald.holtet@bergen.kirken.no

Kirketjener: 55 36 22 89

Nattkafé for ungdom:
Hilde Karin Wolter: 411 41 346
hilde.wolter@bergen.kirken.no
Facebook > nattkafé for ungdom

Menighetsrådsleder
Marit Serine Robbestad Skeie
55 36 22 81 (menighetskontoret)

Frivillighetskoordinator/ungd.arb.
Hilde Karin Wolter: 55 36 22 90

Ungdomsarbeider
Kjetil Madland

Søndagsskole Randi Vangen
55 12 14 49/909 77 065
randi.hv@online.no

KRIK - Nesttun
Tarjei S. Madland: 980 49 195
tarjeisvama@hotmail.com
Nettside: www.nesttun.krik.no
Facebook > KRIK Nesttun

Lyst til å synge i guttekor?
Harald Holtet: 55 36 22 86

Bobla Tensing
Hilde Karin Wolter: 411 41 346
hilde.wolter@bergen.kirken.no
Facebook > Bobla ten sing

Birkeland I. KFUK-speidere:
Lise Strøm Nilssen: 97 63 63 32

1.Øvsttun speidergruppe NSF:
Bjørn Erik Liland: 907 10 880

Birkeland Y's Men's Club
Reidar Kanestrøm: 55 92 92 88

Nesttun mannsforening for NMS
Stein Wivestad: 55 13 46 44

Gave til menigheten?
Kontonummer: 1644.32.89430

Motta nyheter fra Birkeland. Meld deg på menighetens e-postliste:
mailman.uib.no/listinfo/birkeland

I høst starter Birkeland menighet Birkeland Soul Children.
Koret er for tweens i alderen 10 – 14 år, både gutter og jenter.

Øvelsene vil være på menighetshuset i Øvstunveien 29 hver torsdag kl. 1730 – 1900, og første øvelse er 6. september. Det er bare å møte opp.

Innholdet på torsdagene vil bestå av fellesskapsbyggende arbeid, sangøvelse, danseøvelse og undervisning/andakt. Vi kan love mye gøy framover. Konserter, leir og kanskje besøk vi Soul Children sin internasjonale festival i Oslo?

Soul Children er Acta – barn og unge i Nor-misjon (Acta) sin korbevegelse. Det begynte

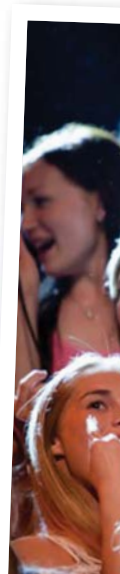
som et enkeltstående kor og deretter et kor-konsept for de yngste tenåringsene, og har nå utviklet seg til å være en bevegelse med kor-arbeid for flere aldersgrupper, samt egen festival, gudstjeneste, innsamlingsprosjekt, seminarer og lokale/regionale samlinger.

På landsbasis finnes det nå over 90 Soul Children kor. Det satses på Soul Children, fordi Acta ser et stort potensiale i bevegelsen, et potensial til å nå ut med evangeliet til flere og flere barn og tenåringer både i Norge og verden.

Visjonen for Soul Children er å vinne og bevare unge for Jesus Kristus gjennom sang og musikk de kjenner seg igjen i!

Skriftlig informasjon blir delt ut på første øvelsen. Vil du vite mer, kontakt Tweenskonsulent Solveig Tveitereid; solveig.tveitereid@me.com

For et lite innblikk i SC-bevegelsens arbeid, se www.soulchildren.no

Barn og unge i Birkeland

Birkeland menighet har tilbud til alle aldersgrupper. Ta også en titt på hjemmesiden vår: kirken.bergen.no/birkeland

Der er DU (og mamma eller pappa) spesielt velkommen! Vi skal synge kjente og nye sanger, lære rim og regler og spille på noen instrumenter (i ca 45min), og så blir det tid til lunsj – ta med niste, så ordner vi drikke.

Du treffer andre babyer du kan leke med, og mamma eller pappa kan snakke med de andre voksne.

Datoer for høsten:

Mandager 3. og 17. september
Mandager 1. og 15. oktober
Mandager 5. og 19. november
Mandag 3. desember

TIL DEG SOM ER 4 ÅR

DU inviteres med hele familien til en spesiell familiegudstjeneste hvor du får utdelt KIRKEBOKEN i Birkeland kirke søndag 21. okt kl. 11.00.

Denne søndagen er for dem som er født

andre halvår i 2008 eller som ikke fikk anledning til å få Barnas kirkebok i vår.

Hjertelig velkommen!

SKOLESTART

Vi markerer overgangen fra barnehage til skole ved å dele ut barnebibel til alle på 6 år!

Vi har en samling torsdag 6. sept kl. 17.30-19.00 i kirken, hvor vi leker litt i lag, over til gudstjenesten, synger og hører fortellinger fra bibelen, lager noe fint og spiser boller!!

Bibelen blir delt ut i gudstjenesten søndag 9. september kl. 11.00 (oppmøte 10.45).

Ta med skolesekken din – så går vi med den på i inngangsprosjeksjonen!

Flott om dere melder fra innen 31. august om dere kommer til:

carina.ostensen.softeland@bergen.kirken.no

Og har barnet spesielle behov, er det fint om dere tar kontakt slik at vi kan gjøre dette til en god opplevelse for alle! Alle 6 åringer er **HJERTELIG VELKOMMEN!**

HEI ALLE BABYER I BIRKELAND MENIGHET!

Mandag 3. september er det klart for høstens første babysang samling i kirken kl. 10.30 – 12.00. Deretter blir det samling annenhver uke.

Er du ung i Birkeland?

Vi har litt av hvert å finne på!

Bobla ten sing: et ungdomskor som også driver med dans og drama – torsdager fra 19-21 på menighetshuset

Krik: idrett og lek i gymsalen på Midtun skole hver fredag fra 18-20

Nattkafe: åpen kafe på menighetshuset annenhver fredag fra 1930-23, vi har kafe-salg, PlayStation, bordtennis, andakt, brettspill og mye mer ...

Høstens datoer

- 31 august
- 14 og 28 september
- 12 og 26 oktober
- 9 og 23 november
- 7 og 21 desember

FERSK KONFIRMANT?

Hjertelig velkommen til Birkeland! Så spennende at du nå har begynt på konfirmasjonsåret ditt!

Disse månedene kommer til å gå veldig fort (bare forbed deg på det!), men vi håper du griper sjansen til å bli godt kjent med kirken din, menigheten som bruker den, dine medkonfirmanter og oss som jobber her.

Og aller flottest vil året bli dersom du benytter anledningen til å bli bedre kjent med Han som er selve grunnlaget for troen og kirken vår: Gud selv. For som du sikkert skjønner, mener vi som jobber her at nettopp det er mulig!

Så når du nå starter opp i konfe-gruppen din og gjør en innsats for å bli kjent med de andre konfirquantene og med læreren din, så husk at hovedpersonen er usynlig, men like fullt viktigst å bli kjent med!

Og heldigvis kjenner han både deg og meg og oss alle godt fra før, og husker alltid på oss: *«Se, jeg har tegnet deg i mine hender», står det i Bibelen (Jes. 49,16)*

Gratulerer med valget om å la deg konfir-mere i kirken, og lykke til!

Besøk gjerne nettsiden og se hva som står om konfirmasjon og tilbud til unge: www.bergen.kirken.no/birkeland

Hilsen alle konfirquant-lærerne i Birkeland, ved kateket Ingunn Myklebust.

For søndagsskolen, se side 16
Birkeland menighet har også tilbud til andre aldersgrupper- ta en titt på hjemmesiden! Spørsmål kan sendes til hilde.wolter@bergen.kirken.no
Beste hilsen oss i kirken
v/ Ingunn, Kjersti og Hilde

Menighetskalender

døpte

Emil Annaniassen Sætervik
Emil Tysland Huseby
Helena Baretto Holmedal
Lucas Hansen-Flø
Sigurd Øie Seland
Ingrid Lilleøren Lie
Julian Høvik
Andreas Totland Sæther
Vebjørn Tveitevåg Svingen
Adrian Lilletvedt-Gjertsen
Kasper Flem Kvamme
Benjamin Algerøy
Sunniva Monstad Tarlebø
Emilie Nicolaysen Sørensen
Anna Amilie Rasmussen
Victoria Gjøsumd
Liv Marie Strømme
Leif Andreas Strømme
Kristoffer Mikkelsen
Fredrik Sandven
Leah Victoria Skålevik Hansen
Even Thorsen Dagestad
Aurora Nyhaug Lavik
Henrik Nordgaard Falch Haa-
vardsholm Storetvedt
Tbrage Ryland Skeide
Erle Marie Holen Salomonsen
Jonas Breistein Pedersen
Emilian Fjellby
Viljar Hernes Lunde
Jakob Olsnes Kristoffersen
Ingrid Svendsen Folkvang
Georg Johannes Salomonsen
Von Mehren
Elias Selstø Mikkelsen
Kristoffer Lønning
Julie Holmefjord Olafsen
Cecilia Myrvang-Rørvik
Casper Dyngeland Tjøtta
Hans-Andreas Brox
Tilda Hillesvik-Amdam
Kasper Gunnestad Hermansen
Alex Vervik Birkeland
Sebastian Klever
Jonas Aandal-Nilsen
Margrethe Gravelsæter Søreng
Amalie Gading Torma

vigde

Anette Sørensen
og Morten Løseth Bøe
Helene Gjertsen
og Bjørn Selvik
Hilde Isdahl Rogde
og Erik Jønsson
Malin Sivertsen Nilsen
og Lasse Karlsson

Caroline Espelid
og Bjarte Kleppe Risvold
Ingunn Vatshelle
og Jon Bretberg
Hanne Merete Bjerkvik
og Einar Bovim
Arnhild Tolo
og Jostein Aase
Johanna Austrheim
og Olav Kyrre Hundvin
Ingrid Heie
og Sindre Hoel
Ingerd Lene Nyheim
og Gjoran Veiset
Karina Magnussen Kvinge
og Ole Kristian Amdam
Kristine Grimstad Titlestad
og Johannes Giske
Anniken Isaksen Ellingsen
og Krister Djuve Arnesen
Agnes Phiri og Stian Monssen

begravelses

Kirsten Vik
Annlaug Inger Andersen
Noralf Magne Rye
Rebecca Therese Bjørndal
Rune Johan Fosse
Aagot Steffner
Kjell Thomsen
Eli Irgens Tønder
Atle Lillestøl
Cato Andersen
Ernst Herman Mæland
Borghild Dyngeland
Maria Elevina Sagen
Reidar Roald Andersen
Ellen Meland Ravnestad
Guttorm Norvald Andersen
Terje Ludvig Mjøs
Finn Breistrand
Tormod Knudsen
Erna Fosse
Kåre Netland
Magnhild Fikke
Per Magne Røskeland
Kjell Nicolai Hestad
Magny Dahl
Jon Kristian Kristensen
Bergliot Rønquist Øvrebø
Rigmor Landsvik
Dag Gregor Rasmussen
Kaare Sigmund Nilsen
Helge Nedrebø
Inez Gjertrud Blomstrand
Harald Johan Njøtøy
Åsta Bekkestad
Marie Elisabeth Klyve
Frederick Lancelot Cook
Laila Astad

gudstjenester

Søndag 2. september - Vingårdssøndagen

11.00: Gudstjeneste med inn-
settelse av ny diakon, Linda
Bårdsen. Preken av prost Per
Barsnes. Nattverd. Søndags-
skole. Kantoriet deltar. Takkof-
fer til menighetens diakoniar-
beid. Tekster: 5 Mos 8,7.11-18 ;
1 Kor 3,4-11; Luk 17,7-10
Åpen kirkekafe for alle på me-
nighetshuset etterpå med vel-
komst for den nye diakonen.

Søndag 9. september

11.00: Familiegudstjeneste med
dåp. Kapellan Kjersti G. Nor-
heim. Skolestart-markering for
6-åringer (se egen presenta-
sjon). Takkoffer til Norges Kris-
telige Student- og Skoleung-
domslag. 2 Mos 19,1-6; Fil 4,10-
14; Luk 10,38-42

Søndag 16. september

11.00: Gudstjeneste med konfir-
mantpresentasjon. Kapellan
Norheim. Nattverd. Søndags-
skole. Takkoffer til barne- og
ungdomsarb i menigheten.
Salme 13,2-6 ; 1 Pet 4,12-19 ;
Matt 5,10-12

Søndag 23. september

11.00: Gudstjeneste med konfir-
mantpresentasjon. Sokneprest
Ivar Braut. Søndagsskole. Tak-
koffer til menighetens barne-
og ungdomsarbeid. 1 Kong
17,17-24 ; 1 Kor 15,35-45 ; Luk
7,11-17.
Etter gudstjenesten: Menig-
hetsmøte om innføring av ny li-
turgi.

Søndag 30. september

11.00: Gudstjeneste på Diakoni-
ens dag. Nattverd. Konfirmant-
presentasjon. Søndagsskole.
Diakon Linda Bårdsen og ka-
pellan Norheim. Preken ved
tidligere biskop i Agder og
Telemark, Olav Skjevesland.
Takkoffer til diakoniarbeidet i
menigheten. 1 Kong 8,41-43;
Rom 15,25-33; Matt 8,5-13
13.00: Dåpsgudstjeneste.

Søndag 7. oktober

11.00: Gudstjeneste med natt-
verd. Seniorprest Rune Joar
Kysnes. Takkoffer til Kirkens
Nødhjelp. 5 Mos 30,11-15; Rom
2,13-16; Joh 7,14-17

Søndag 14. oktober

11.00: Gudstjeneste med dåp og
nattverd. Kysnes. Takkoffer til
menighetsarbeidet. 1 Mos 2,18-
25; Ef 5,31-33; Mark 10,2-9

Søndag 21. oktober

11.00: Familiegudstjeneste med
utdeling av 4-årsbok. Norheim.
Offer: Søndagsskoleforbundet.

13.00: Dåpsgudstjeneste

Søndagsskole:

- 2. september
- 16. september
- 23. september
- 30. september
(høstferie 7. og 14.okt.)

Vi møtes på gudstjenesten klok-
ken 11.00 og fortsetter barnas
gudstjenestefeiring på søndags-
skolen med lek, bibel, sang og
bønn. Når det er familiegudstje-
neste er søndagsskolen der:
9.september og 21.oktober.

Sædalen skole:

Søn. 2. september

11.00: Familiegudstjeneste.
Skolestartmarkering. Barnego-
spel. Kirkekafe. Ved Leidulf Øy.

Søn. 9. september

12.00: Friluftsgudstjeneste ved
speiderhytten i Indre Sædal.
Speiderne deltar. Nattland- og
Sædalendagen. Ved Leidulf Øy.

Søn. 16. september

11.00: Søndagsskole. Konf.pre-
sentasjon. Kirkekafe. Ved Lei-
dulf Øy.

Søn. 7. oktober

11.00: Familiegudstj. Kirkekafe.
2 åringer inviteres. «Sanse-
gudstjeneste». Ved Leidulf Øy.

Søn. 21. oktober

11.00: Søndagsskole. Kirke-
kafe. 3-åringer inviteres til
søndagsskole. Ved Ivar Braut.